BOK

Nilas Johnsen

Erdoğan. Tyrkias nye sultan

Aschehoug, 2019

ANMELDT AV Lars Haugom

Tyrkias president og sterke mann Recep Tayyip Erdoğan er en fascinerende politisk personlighet uansett hva man måtte mene om hans politikk og lederstil. Nilas Johnsens nye bok bidrar til å forstå hvor Erdoğan kommer fra, og hva som har gjort ham til den mest ruvende skikkelsen i tyrkisk politikk siden Mustafa Kemal Atatürk. *Erdoğan: Tyrkias nye sultan* er ikke først og fremst en personlig biografi om den tyrkiske presidenten, men fortellingen om Tyrkias nære historie og samtid med Erdoğan i sentrum for begivenhetene, og for de mange politiske kampene han har stått i. Dette formidler Johnsen på en glimrende måte. Det er liten tvil om at forfatteren har et varmt og ekte engasjement for landet der han tilbragte nesten tre år som korrespondent.

Johnsen tar leseren med på en reise gjennom samtidens Tyrkia ved å skrive om temaer som arven etter Atatürk, militærets politiske rolle, den konservative middelklassens fremvekst, og det politiske vannskillet da Erdogans Rettferdighets- og utviklingsparti (AKP) kom til makten i 2002. Boken er inndelt i tre deler med de dramatiske titlene «Revansjen», «Grepet strammes» og «Utrenskningen». Oppbyggingen minner nesten om en politisk roman der hovedaktørene og konfliktene dem imellom bygger seg opp til et avgjørende klimaks mot slutten av historien. Johnsen skriver drivende godt om tautrekkingen mellom AKP og Tyrkias kemalistiske etablissement som toppet seg med valget av Abdullah Gül til president i 2007. Han skriver også om utviklingen

«Bidrar til å forstå hvor Erdoğan kommer fra.»

i forholdet mellom Erdoğan og bevegelsen til Fetullah Gülen, som gikk fra å være forbundsfeller til bitre fiender i løpet av et tiår. Videre tar han opp den autoritære dreiningen i tyrkisk politikk hvor makten har blitt mer konsentrert rundt presidenten selv på bekostning av menneskerettigheter og sivile friheter. Avslutningsvis har boken en fyldig del om militærkuppforsøket sommeren 2016 og utrenskningene som fulgte, og om hvordan dette hjalp Erdoğan med å realisere sin ambisjon om et sterkt presidentstyre i Tyrkia. I noen kapitler nærmer Johnsen seg også personen Erdoğan ved å skrive om presidentens familie, livserfaringer, personlighetstrekk og daglige vaner. Vi får likevel ikke mer enn noen glimt av mennesket bak den politiske fasaden.

Dette er ikke noe tungt akademisk verk om

tyrkisk politikk og samfunnsliv, men det er på mange måter også bokens styrke. Forfatteren skriver lekende lett og ledig om til dels kompliserte sosiale motsetninger og politiske konflikter, og lykkes med det. Han etablerer dermed en god kontekst for at også allmenheten skal kunne forstå Erdoğan og utviklingen i Tyrkia bedre.

I det store og hele synes jeg Nilas Johnsen gir et godt og balansert bilde av den tyrkiske presidenten, selv om grunnholdningen er kritisk. Johnsen lar både tilhengere og motstandere av Erdoğan komme til orde, og bidrar selv med nyanserte betraktninger rundt kontroversielle politiske spørsmål. Dette er ingen enkel balansegang når man skriver om en så omstridt leder som Erdogan. Enkelte etablerte sannheter om Tyrkia under AKP kunne nok vært drøftet grundigere, for eksempel islamiseringen av det tyrkiske samfunnet som det refereres til flere steder i boken. Her kunne forfatteren også kommet inn på at selv om Erdoğan og hans meningsfeller har gitt større rom for islam i stat og samfunn, tyder mye på at resultatet er det stikk motsatte av islamisering. Til tross for den religiøse fasaden er Tyrkia et mer sekulært samfunn i dag enn da AKP overtok i 2002, dersom ulike indikatorer for sekularisering legges til grunn.

En ytterligere styrke ved *Erdoğan: Tyrkias nye sultan* er at Johnsen i stor grad bruker egne intervjuer og artikler som kildemateriale. Han har intervjuet en rekke personer som på forskjellig vis står i en relasjon til Erdoğan. På listen over intervjuobjekter finner vi barndomsvenner av presidenten fra Istanbul, partifeller og støttespillere, lojale AKP-velgere og representanter for opposisjonen, akademikere og mediefolk. Forfatteren tilføyer dermed noe eget og unikt til kunnskapen om Tyrkia og dets statsleder.

Hvis man ser bort fra det Johnsen selv har produsert, er imidlertid referanselisten ganske

skrinn – selv for en bok som er myntet på et allment publikum. Det er ikke mange henvisninger til akademisk bakgrunns litteratur, og mye av kildegrunnlaget er nyhetsartikler. Det er synd, fordi det får boka til å fremstå som svakere faglig fundert enn det den i virkeligheten er. Som leser hadde jeg også ønsket meg en liste med anbefalt lesning, for her er det mange interessante temaer å gå videre med.

Alt i alt har Johnsen skrevet en høyaktuell bok som både forskere, studenter og andre med interesse for Tyrkia bør ha nytte og glede av. At boken er på norsk gjør den også mer tilgjengelig for hjemlige lesere som ellers ofte er henvist til fremmedspråklige kilder om tyrkisk politikk og samfunnsliv. Jeg lot meg i alle fall rive med av Johnsens engasjerende Erdoğan-fortelling, og kan varmt anbefale boken.